

PRZEWOD (31) sb m

e jasne; -ód, -od-.

sg N przewód (5). ◇ G przewodu (5). ◇ A przewód (5). ◇ I przewodem (6); [-em], -(e)m (6). ◇ L przewodzie (7). ◇ pl N przewody (1). ◇ [G przewod(o)w.] ◇ A przewody (1). ◇ L przewodzi(e)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Przejście, przebycie drogi* (4) : Isagoge – Przewod, przeprowadzenie. *Calep* 564b.

a. *Prowadzenie, wskazywanie drogi* (2) : Comitatus. Assectatores, comitum multitudo. – Towarzystwo, przewodu. *Calep* 220a.

Wyrażenie przyimkowe: »za przewodem [czyim]« (1): A tak [Tatarzy] wyiechawszy z Sędomirza, za przewodem Rułkiem [ducatum praebentibus Rutenis] przyciągnęli ku krakowu. *MiechGlab* 33.

b. *Prawdopodobnie: Wolne miejsce w wojsku przed walką, umożliwiające przegrupowanie szyku wojskowego* (1) : Gdy tedy ku potkaniu przyżło/ przemienił prędko fwoy Ordynek Scipio/ co lepsze męże ná przodku y s tyłu poštawił/ á podłeyfze we środ s przewodem/ porąził thym obyczaiem Hásdrubalá ludem przednieyfzym *BielSpr* 40.

c. [Pozwolenie na przejście:

Zwrot: »dać [komu] przewod«: Y rzekłem do Krolá: Iefli fie krolowi zda być dobrze/ áby mi dal líft do Kxiążąth ktorzy są zá rzeką/ żeby mi dáli przewod [ut traducant me]/ áżbym przelfedł do żydowftwá *Leop* 2.*Esdr* 2/7 (*Linde*).]

2. *Powinność dostarczenia panującemu i jego urzędnikom środków transportu oraz przewożenia produktów i towarów dworskich* (6) : Kmiotek gdy ná przewodzie ieft/ álbo ná iákiey infzey roboćie/ ma tego Vrzędnik pilno ftrzedz/ áby fługom/ woźnicom/ máłztálerzom/ żaden nie fłużył *GostGosp* 34; A w przewodziech y we dniach/ ma bydź fprawiedliwość Pánu y Kmiećiowi. *GostGosp* 34; Przy práwie zápowiedzieć/ áby żaden pod trzemi Grzywnámi/ dnia áni kolei v przewodu niefmiál przepráwować áni wykupowác/ v Włodárzá álbo v Vrzędniká *GostGosp* 38, 10, 50; [(nagł) Roboty. (-) [...] Łąki pod zamkiem posiec, zgrabić i zwieźć [kmiemie] winni okrom dnia, przewody winni do zamku z wymiarem z młyna i czólńy do łowienia ryb wozić od stawu do stawu. *LustrRaw* 14, 10, 11, 16, 18; *LustrMaz* I 16, 19, 24, 26; *LustrMaz* II 4, 7; których angaryj [= ciężarów pańszczyźnianych] nazwiska najdziesz w kronikach: przewód, powód, stróža, stań (s), naraz, sep, powołowe, targowe, krowa, podwód, opole. *PismaPolit* 198].

Zwrot: »na przewod jechać« (1): Kmieć gdy ná przewod iedzie/ ma tego pilnie ftrzedz/ áby ládá z czym nie ieżdžil/ áni ze czczym wozem ná zad *GostGosp* 28.

3. *Postępowanie sądowe* (21) : poštánawiamy/ áby miefczan o zły przewód [...] nigdzie indzie nie pozywano/ ieno ná Trybunał *SarnStat* 404, 861.

Wyrażenie: »przewod prawa, prawny« = *ius obtentum* Cn (15:3): Abowiem złego dłużniká/ raz oblicznie pozwánego/ ná drugi y trzeći obliczny pozew mógł by nigdy nie wyfzpiegowác/ gdy by fye iuż chronił vchodząc ná fye przezyfłkow álbo przewodu Práwá *GroicPorz* q2; INwentarz/ ieft Vrzędne popisánie rzeczy náležionych ná dziedzictwie/ álbo w mięfzkániu zmárłego/ álbo też dłużniká zá pewnym przewodem Práwá choć nie zmárłego/ vczyniony przez dziedzicá álbo Opiekuny dzieći ktore lat niemáią. *GroicPorz* ee3, q2v; Podniefienie wywołania ktore bywa dawano zá złem

przewodem prąwá gdyby miáło być prorogowáno/ winien będzie ten komu ie dádzą przyzwáć ftronę do Grodu kiedy ma tákowe podnieśienie obwołać/ á tám ma okázác iż żadnego poštěpku práwego nie omięłzkał czynić o zły przewod prąwá. *UstPraw* Kv, A4; Naydzie y tákiego/ co ná żaden pozew nie łtanie/ y dopuści wzdáwác/ áż gdy do wywołánia przyydzie/ dopiero łtanie/ y powie/ iż áni o pozwie/ áni o przewodzie prąwá/ niewiedziál *GórnRozm* H, H, L; Gdy kto qwit od łtrony otrzyma z przewodu prąwá y bálnicieiéy/ ma iuz mieć zátym *locum standi* v káždégo prąwá/ zá onym quitem *SarnStat* 7; Ktoby dobrá iákié trzymał/ ná któreby práwo kto infzy przewodził/ ma czynić z nim *pro deportatione citationum*, niż wynidzie rok y łżeść niedziél: wyiáwfyzy gdyby kto nie wiedziál o przewodzie práwnym/ o co ma przyśiádz *SarnStat* 642 [*idem* 757], 544, 633, 637, 642, 699, 757, 875; [thi tho przerzeczone ossoby nyebronyli w vyazanya slachethney druhi Annye Vissoczkyey wczeszi nyeboscziika Ieronyma Szalowskyego thelko wthy czesczi swoye bronly vvyazanya maczyerzysny swey sthey przicziny yz na czesczi maczyerzisny ich nyekladzyono zadnych pozvow any zadnych przewodow prava na thich czesczach ich nyemassz *ZapKrakBiec* 1543 9/244; *SolikZiem* E2].

Szereg: »przewod i poštěpek« (1): A gdzieby ná kim iákié Dekrétá y poštěpki práwne [...] otrzymáné były: tedy tákowe przewody y poštěpki do rozgrániczenia tego Woiewództwá zawiészamy *SarnStat* 1183.

4. [Wpływ, namowa:

Wyrażenie przyimkowe: »przez przewod [czyj]«: [Czechowie wybrali sobie za króla Irzyka Podebrańskiego] á to przez przewod krolá Węgierłkiego Mátiafzá á Ianá z Rokiciąn Bifkupá *BielKron* 1551 152v.]

5. [Zgromadzenie, zebranie:

W połączeniu szeregowym: Ná co mi mnołstwo offiar wálznych/ mowi Iehowá: Náfyćilem łie cáłopalenia báránow/ y łoiu tłúftego bydłá/ y krwié ćielcow [...] niechcę. [...] Nowi (mieśiácznych) y Szábbału: Zápowiedziánego łwięćá/ niemogę (ćirpieć) prozności y przewodow [*iniquitatem cum coetu* *PolAnt Is* 1/13]. *BudUrząd* 37v.]

6. [Święćo Paschy (*hebr. Pesach* 'przejsćie, ominięćie'): Niechay łpráwuia łynowie łfráelłcy Phaze (*marg*) Przewod ábo wielkanoc. (–) czáfu łwoie⁸⁰ *Leop Num* 9/2 (*Linde*).]

Synonimy: 1. *przeprowadzenie, przewiedzenie*; 2. *odwoz, podroź, podwoda, powod, powoz, przewoz, zaciąg*; 3. *poštěpek, powod, práwo, proces, przewiedzenie, sprawa*; 4. *namowa*; 5. *zebranie, zgromadzenie*; 6. *Pascha, Pesach, prześćie, Wielkanoc*.

Cf PRZEWODA, **PRZYWOD**

AKł (MPi)